

Nr 137.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ökade medel till stipendier åt dövstumlärarelever; given Stockholms slott den 4 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. J:son Bergqvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde:

I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1889 års riksdag till befrämjande av dövstumundervisningen ett förslagsanslag av 200,000 kronor, att på ordinarie stat uppföras, Ökade medel till stipendier åt dövstumlärarelever.

varjämte riksdagen medgav, att av detta anslag finge utgå till stipendier åt dövstumlärarelever årligen högst 3,000 kronor. I 1921 års riksstat är förberörda förslagsanslag upptaget med oförändrat belopp, 200,000 kronor.

Under en följd av år har det belopp å högst 3,000 kronor, som enligt riksdagens medgivande skulle få utgå till stipendier åt dövstumlärarelever, visat sig otillräckligt. Särskilt har detta varit fallet efter kristidens inträde. Dessförinnan utgick varje stipendium i regel med ett belopp av 800 kronor för läsår. Kungl. Maj:t har emellertid funnit skäligen att höja stipendiebeloppet för läsåret 1918-1919 till 1,100 kronor och för läsåret 1919—1920 till 1,400 kronor.

För läsåret 1920—1921 anhöll styrelsen för första dövstumskol-distriktet om stipendier åt tre dövstumlärarelever med ett belopp av 2,000 kronor åt en var av dem. Efter att hava erinrat om stipendiebeloppens storlek för läsåret 1919—1920 yttrade styrelsen till stöd för sin framställning:

En ytterligare höjning av stipendiebeloppen har syns styrelsen ofrånkomlig. Det har nämligen visat sig att personer, som haft för avsikt att söka sig in på dövstumläraryrket, ändrat mening, sedan upplysning vunnits angående stipendiebeloppens storlek, och dessa personer hava i allmänhet varit de bättre utrustade, vilka härigenom dövstumundervisningen gått förlustig. För få sökande hava anmält sig. Under de tre sista åren har ej något val kunnat äga rum mellan aspiranterna, då dessa ej varit flera än antalet ledigförklarade platser. År 1919 anmälde sig endast en sökande, under det att de ledigförklarade platsernas antal var fyra.

På grund härav och med hänsyn till angelägenheten att i tid motverka eljest befarad brist på lärare för dövstumma och att till dövstumundervisningen draga dugande krafter får styrelsen hemställa, att var och en av ovanberörda dövstumlärarelever måtte tilldelas ett stipendium av 2,000 kronor.

Över sagda framställning avgav skolöverstyrelsen, efter hörande av inspektören för dövstumundervisningen, den 29 oktober 1920 infortrat utlåtande.

Inspektören ansåg en höjning av stipendiebeloppen på sätt i framställningen föreslagits vara nödvändig och anförde som skäl härför, efter att hava erinrat om den höjning av stipendiebeloppen, som vidtagits under kristiden:

Uträknar man, till vilket belopp stipendierna skulle hava stigit, därest ökningen skett efter de grunder, som staten för närvarande bestämt i fråga om dyrtidstillägg för sina tjänstemän, skulle detta hava utgjort 2,112 kronor.

Såsom styrelsen framhåller, har den relativt ringa ökningen av ifrågavarande stipendiebelopp haft till följd, att antalet inträdessökande till dövstumlärrarseminariet varit så litet, att vid antagandet av elever intet val kunnat göras. Även hava under de sista åren de sökande varit i kvalitativt hänseende svagare än sökande av äldre årgångar, så att rektor ej med samma noggrannhet som förr kunnat ställa sig till efterrättelse den i § 40 lagen angående dövstumundervisningen givna föreskriften att endast antaga elever, som »med goda vitsord» avlagt avgångsexamen vid folkskoleseminarium. Då av de nu i tjänst varande föreståndarna och lärarna ej mindre än sju redan inträtt i pensionsåldern och således snart komma att avgå, kan det befaras, att brist på lärare, och särskilt bättre kvalificerade sådana, komme att snart nog uppstå, därest ej åtgärder vidtagas för att förmå tillräckligt antal kompetenta personer att ställa sig i dövstumskolans tjänst.

Skolöverstyrelsen tillstyrkte bifall till framställningen.

Vidare anhöll föreståndarinnan för den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten, att en av styrelsen för dövstumlärrarseminariet å Manilla till extra elev vid seminariet antagen lärarinne-elev vid vårdanstalten måtte för läsåret 1920—1921 i stipendium erhålla samma belopp, som kunde bli fastställt för övriga lärare-elever vid nämnda seminarium.

Uti infortrat, den 27 juli 1920 dagtecknat utlåtande tillstyrkte skolöverstyrelsen, efter förenämnda inspektörs hörande, bifall även till denna ansökning.

På grund av remiss yttrade statskontoret sig den 27 november 1920 över båda dessa ansökningar och anförde därvid följande:

Sedan åtskilliga år tillbaka har bidrag till ifrågavarande utgift utgått ur f. d. allmänna dövstuminstitutets donationsmedels fond. Dessa bidrag uppgingo före år 1916 till helt obetydliga belopp — några hundratal kronor —, men hava de senare åren ökats i väsentlig grad och utgjorde åren 1916—1919 respektive 2,600, 1,800, 3,000 och 2,600 kronor. Denna ökade belastning av fondens utgiftssida har medfört, att dess nettobehållning från 1916 års början till utgången av år 1919 minskats med nära 3,200 kronor, vilket förhållande måste anses mindre tillfredsställande i betraktande av de krav, som i övrigt ställas på fonden.

Mot beloppen av de nu föreslagna stipendierna anser sig statskontoret icke kunna framställa någon erinran. Därest de varda av Kungl. Maj:t anvisade, erfordras emellertid till deras gäldande ett fyllnadsanslag av 5,000 kronor utöver den för ändamålet avsedda delen av förslagsanslaget till befrämjande av dövstumundervisningen. Med så stort belopp lär under ovan angivna omständigheter f. d. allmänna dövstuminstitutets donationsfond icke kunna belastas. Statskontoret får därför hemställa, att de fyllnadsmedel, som utöver anslaget erfordras för gäldande av de stipendier, de kunna komma att av Kungl. Maj:t beviljas, måtte anvisas att utgå av åttonde huvudtitelns allmänna besparingsfond.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 116 häft. (Nr 136—138.) 2

Statskontoret tillåter sig vidare i detta sammanhang erinra, att statskontoret i utlåtande den 24 oktober 1919 angående liknande stipendier för läsåret 1919—1920 ifrågasatt, huruvida icke åtgärder borde vidtagas till undvikande av att dylika utgifter fortfarande komme att belasta meranämnda fond, vilken vore synnerligen hårt anlitad, samt föreslagit att framställning måtte avlåtas till riksdagen angående höjning av den från förenämnda förslagsanslag utgående anslagsposten till stipendier åt dövstumlärarelever. Denna statskontorets hemställan synes emellertid icke hava föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Med anledning av vad i förevarande ärende förekommit tillåter sig statskontoret därför förnya sin nyssnämnda framställning och sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka höjning, om möjligt redan från och med 1921, av ifrågavarande anslagspost, nu högst 3,000 kronor, till förslagsvis högst 8,000 kronor.

Den 31 december 1920 anvisade Kungl. Maj:t till stipendier för läsåret 1920—1921 åt förenämnda fyra dövstumlärarelever 8,000 kronor, att utgå med 2,000 kronor till en var av dem. Det sålunda anvisade beloppet skulle utgå med 3,000 kronor från förslagsanslaget till befrämjande av dövstumundervisningen och med 5,000 kronor från det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter.

Departement-
schefen.

Såsom redan erinrats, kräves enligt § 40 i lagen den 31 maj 1889 angående dövstumundervisningen för att antagas till elev vid dövstumlärararseminariet, bland annat, att hava med goda vitsord avlagt avgångsexamen vid något statens seminarium för bildande av folkskollärare eller lärarinnor. Av det föregående framgår, att de inträdessökande vid dövstumlärararseminariet under de senare åren minskats i så hög grad, att nyssnämnda inträdessvillkor icke kunnat upprätthållas. Ett år kunde endast en elev erhållas, varför tre elevplatser det året blevo obesatta. Förklaringen till detta för dövstumundervisningen synnerligen ogynnsamma förhållande är otvivelaktigt att söka dels däri, att de från folkskoleseminarierna utexaminerade folkskollärarna numera i allmänhet utgå från sagda seminarier med en anseelig skuldbörda och därför icke gärna underkasta sig en betydande ökning av densamma genom ytterligare en ettårig kurs vid dövstumlärararseminariet med därpå följande ettårig provårskurs, dels ock däri, att folkskollärare »med goda vitsord» i folkskolläraryxamen under nuvarande lärarbrist inom rikets folkskolor hava ytterligt lätt att inom kort tid erhålla ordinarie anställning vid folkskola. Vill man tillgodose dövstumskolorna med väl kvalificerade lärarkrafter, gives därtill enligt min mening intet annat medel än

att i ekonomiskt avseende jämna vägen till dessa skolor för de folkskollärare, som hava lust att ägna sig åt dövstumundervisningen. Men härtill räcker icke det belopp av högst 3,000 kronor från förutnämnda förslagsanslag, som för närvarande står till förfogande för ändamålet. I likhet med statskontoret och av skäl, som i det föregående angivits, anser jag, att sagda belopp bör höjas till högst 8,000 kronor, samt att sistnämnda summa bör vara att tillgå från och med läsåret 1921—1922. Skulle det visa sig, att tillgången på inträdessökande vid dövstumläraryseminariet framdeles blir så stor, att den kan motivera en sänkning av stipendiebeloppen, lärer Kungl. Maj:t icke underlåta att vidtaga en sådan. Någon ökning av det ifrågavarande anslaget är icke behövlig för den ovannämnda höjningen av beloppet för elevstipendier, och detta så mycket mindre som anslaget ständigt haft att uppvisa överskott.

På grund av det anförda hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att av det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till befrämjande av dövstumundervisningen må från och med läsåret 1921—1922 till stipendier åt dövstumlärarelever årligen utgå högst 8,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.
